

Avançament editorial

Edicions de 1984 publica 'El viatjar infinit', de Claudio Magris, amb traducció d'Anna Casassas. Es tracta d'un recull de 40 textos breus sobre els viatges, físics, però sobretot interiors, datats entre el 13 d'abril del 1981 i el 30 de juny del 2005. Us oferim un tast d'aquest periple hipercultural de l'autor italià

El món segons

MAGRIS

Un pare, un fill

A Barcelona, a la sala del monestir de Pedralbes -un dels grans monuments del gòtic català- que acull una secció de la col·lecció Thyssen-Bornemisza, destaca, entre els poc nombrosos visitants, una parella de pare i fill. El primer és un senyor pulcre d'uns setanta-cinc anys, baixet i d'aspecte tranquil, que dona la mà a l'altre, clarament afectat per la síndrome de Down, o, com se sol dir impròpiament, és mongòlic.

A pocs passos de mi, tots dos s'aturen davant de cada quadre i el pare, sense deixar anar la mà del fill, li explica la *Verge de la humilitat*, de Fra Angelico, tema predilecte dels ordes mendicants, l'ombra d'on sorgeix el *Retrat d'Antonio Anselmi* de Tiziano, el canari que fuig de la gàbia al *Retrat d'una dama* de Pietro Longhi. El fill se l'escolta, assenteix amb el cap, de tant en tant murmura alguna cosa; pot ser que tingui quaranta o cinquanta anys, però sobretot té l'edat indefinible d'una criatura pansida. El pare li parla, l'escolta, li respon; probablement fa molts anys que fa el mateix i no sembla ni cansat ni anguixat, sinó complagut d'ense-

nyar al fill a estimar els Mestres. Quan arriben davant del *Retrat de Mariana d'Àustria, reina d'Espanya*, es vincla per llegir el nom de l'autor, després es redreça de cop i, adreçant-se al fill, li diu, en un to de veu una mica alt: «Velázquez!», i es treu el barret i l'aixeca tan amunt com pot. La creu que una injustícia imperdonable li ha fet carregar, amb la minusvalidesa del fill, no li ha encorbat les espatlles, no l'ha plegat ni malejat, no li ha pres l'alegria de reconèixer la grandesa, retre-li homenatge i ferne partícip la persona per la qual segurament viu, el seu fill. Sovint el dolor sega, amarga, empeny comprensiblement a negar allò que altres, a qui la sort ha concedit molts dons, han aconseguit crear i que els ha fet obtenir glòria al món; sobretot una pena, com aquesta disminució, que obliga a estar a l'ombra, fa difícil alegrarse i gaudir de l'esplendor que ha aconseguit un altre. El gest de respecte i de celebració de treure's el barret és un gest reial i encara ho és més l'evident plaer amb el qual el vell comunica el seu entusiasme al fill. Aquest amor patern i filial fa que aquestes dues persones es bastin, com es basta l'amor. És davant d'aquest home, que sense que ho sàpiga per a mi s'ha convertit en un petit mestre, que cal treure's el barret.

19 de març de 1996

La via prussiana cap a la pau

El 1849 Frederic Guillem IV de Prússia va rebutjar la corona imperial alemanya que li oferia l'assemblea nacional de Frankfurt; la va rebutjar, després de moltes vacil·lacions, perquè li semblava indecorós que un sobirà fos legitimat per un Parlament, però també perquè tenia por que el seu regne, Prússia, quedés dissolt en la més gran unitat germànica: "Els colors negre-vermell-or, és a dir, els de l'imperi alemany", havia dit pocs mesos abans, "no han de dominar els gloriosos colors negre i blanc de la meua escarapel·la", la prussiana. A la mateixa època, fins i tot Bismarck replicava irònicament a un diputat que predicava la idea nacional alemanya: "O sigui que a vostè també l'ha picat l'aranya alemanya?".

El problema secular de la història alemanya és la relació contradictòria entre el patriotisme particularista de cadascun dels

estats que formaven el mosaic d'un imperi molt fraccionat, i la tensió cap a la unitat de la nació. Els defensors i els intèrprets de la nació van ser, durant els segles anteriors, sobretot els escriptors i els poetes sovint oposats als polítics, als prínceps i als ministres, que perseguïen els interessos del seu regne i de la seva ciutat Estat. Ho va recordar amb vehemència, fa pocs dies, Günter Grass en un debat que va tenir lloc al teatre Hebbel de Berlín, en el marc de les activitats que acompanyen les trenta exposicions berlineses sobre Prússia. En el transcurs d'una conversa sobre el llegat prussià amb Klaus von Bismarck, renét del canceller de ferro i president del Goethe-Institut, i amb l'editor i assagista Wolf Jobst Siedler, Grass es va referir a la inspiració progressista del sentiment de la nació que professaven els grans poetes del passat, contraris a qualsevol xovinisme i fraternalment oberts al món -pensem en Lessing- i va reivindicar per als escriptors alemanys contemporanis un paper ètico-polític anàleg, especialment necessari, a parer seu, avui dia. Més enllà dels mèrits i demèrits de la vella Prússia, segons Grass hi ha un deure moral que l'escriptor ha de complir amb rigor prussià, aprofitant la lliçó d'aquell estil ètic basat en la dedicació supra-

personal a un imperatiu categòric. Aquest deure -deia Grass parlant pocs dies després dels durs enfrontaments als carrers que van marcar la visita del secretari d'Estat americà Haig a Berlín- seria la lluita pel sentiment de la unitat nacional alemanya i per la pau.

Aquests dos temes són, segons Grass, moments inseparables d'un únic problema. L'Alemanya Occidental i l'Oriental li semblen dos mons cada cop més aliens i distants l'un de l'altre, víctimes d'un allunyament recíproc cultivat i augmentat pel poder polític de totes dues bandes, més preocupat per la salvació de la seva força i del seu sistema d'aliances que pel país. [...]

Si no es vol que reneixi un nacionalisme pervers i agressiu, clamava Grass envoltat pel fum del cigar que li penjava entremig del bigotàs caigut, cal donar una resposta oberta i progressiva a aquesta exigència real d'un sentiment de la pàtria comuna. Va proposar instituir una fundació cultural comuna per a totes dues Alemanyes que, renunciant a una impossible -i al seu parer perillosa- unificació política, conservi o desperti la unitat espiritual per sobre de les separacions estatals.

És el vell somni alemany de la "república dels doctes", de la nació cultural contraposada a